

Violette Morris: sport, seks en sadisme

Door Max Dohle

Hoewel Violette Morris in haar tijd - en ook nu nog - gewaardeerd werd als topsportster, wordt haar roem overschaduwed door haar werk bij de Gestapo. De Française was in de jaren 20 een uitbinker in vele sportdisciplines. Ze is echter voortdurend geschorst omdat ze zich 'immoreel' gedroeg en - erger nog - zich als man kleedde. Zo werd ze als het ware in de handen van de nazi's gedreven, hoewel voor haar sadistische gedrag geen enkel excuus kan gelden. Toch is Violette Morris een intrigerende vrouw.

Violette Morris was de jongste dochter van Baron Pierre Jacques Morris en Élisabeth Marie Antoinette. Al vroeg in haar jeugd wilde Violette liever een jongen zijn, en ook haar vader was na vijf dochters toe aan een jongen. Haar middelbare schooltijd bracht ze door in een klooster in Hoei in België. Vervolgens koos Violette voor de sport en blonk uit in atletiek. Ze was goed in kogelstoten en discuswerpen. Hoewel ze klein van stuk was - 1 meter 66 en 68 kilo - was ze behoorlijk gespierd en had ze, om het plat te zeggen een stierennek. De omtrek van haar nek was in haar topjaren 40 centimeter en haar longinhoud vier liter. Haar fysiek paste nauwelijks bij haar breekbare voor- naam Violette.

Violette's topjaren in de sport waren 1921 - 1924. In die jaren bezat ze het wereldrecord kogel en discus. Tijdens de 'Olympische Spelen' voor vrouwen in Monaco in 1922 behaalde ze goud op de onderdelen speer- en discuswerpen. Maar ze kon ook uitstekend zwemmen, boksen, worstelen, boogschieten, voetballen, tennissen en duiken. Ze maakte deel uit van het Franse gemengde waterpoloteam. Haar slogan in deze jaren was 'Ce qu'un homme fait, Violette peut le faire!' Wat een man kan, kan ik ook. En zelfs ook wel beter, wat ze later als autocoureur ook bewees. Helaas voor Violette stond atletiek voor dames in haar topjaren nog niet op het officiële olympisch programma, want ze had er wereldfaam mee kunnen bereiken. Ze maakte kans op ten minste drie gouden plakken: discus, speer en kogel.

In 1928 stond in Amsterdam voor het eerst damesatletiek op het olympische menu, maar Violette mocht er niet naartoe. De Franse bond schorste haar in 1927 vanwege haar openlijk mannelijke en immorele gedrag. Ze ging regelmatig op de vuist op het voetbal-

veld, vloekte aan de lopende band en misdroeg zich in de kleedkamer. Maar vooral vanwege het feit dat ze een broek en stropdas droeg werd haar licentie na diverse waarschuwingen ingetrokken. Violette weigerde zich aan te passen. Morris verklaarde dat ze 'in een broek minder onzedelijk was dan in een rok'.

Als voetballer was ze aanvoerder van *Paris Olympique* een team dat regelmatig in Engeland speelde voor enkele duizenden toeschouwers. De amfetaminen voor de voetbaldames zouden door La Morris verstrekt zijn. Vrouwenvoetbal was begin jaren 20 in Frankrijk de sport bij uitstek die door de feministische beweging gepropageerd en gesubsidieerd werd. Voetbal liet volgens de feministische beweging zien dat vrouwen geen fragiele poppetjes waren. Maar het voetbal zelf zou zich al binnen enkele jaren tegen het feminisme keren en daarom liet de beweging het voetbal ook weer volledig vallen. De voetbalvrouwen waren volgens de feministen onnatuurlijk vermannelijkt en vaak openlijk lesbisch. Het vrouwenvoetbal bevestigde zo alle vooroordelen waartegen de feministen zich teweer probeerden te stellen. Deze vooroordelen kwamen traditioneel uit de mannenwereld die vrouwen-sport veroordeelden omdat je er onvruchtbaar en lesbisch van werd.

Volgens moderne wetenschappers is het percentage lesbische sporters inderdaad aanzienlijk hoger dan in de doorsneemaatschappij. De sportsociologe Birgit Plazkill stelt dat je overal waar vrouwen doordringen tot het mannenbolwerk, meer lesbische verhoudingen ziet. Dus ook in de sport, want ook topsport staat voor mannelijke kenmerken als prestatiedrang, agressie en strijdlust. Maar tennisvaders kunnen gerust zijn, want van sport word je uiteraard niet lesbisch. Het is wel vaak zo dat sporters in hun sportloopbaan ontdekken dat ze lesbisch zijn, vanwege het fysieke en speelse karakter van sport. Experimenteren staat vaak vrij. Voor deze vrouwen betekent dat een groot bijkomend voordeel omdat ze vervolgens meer levensgeluk vinden in een lesbische relatie. En wie uit de kast komt, wordt vervolgens met rust gelaten zo blijkt uit de ervaringen, althans in de liberale westerse wereld. Homoseksuele sporters zijn vaak bang om uit de kast te komen, bang voor hun teamgenoten, hun publiek en hun sponsors bijvoorbeeld. Die angst lijkt bij mannen echter wel groter dan bij vrouwen. Ze lijken er vaak

minder mee te worstelen dan mannen. Soms kan het lesbiennes zelfs geen bal schelen hoe men over ze denkt. Dat geldt vooral voor de meest stoere meiden. Dat was beslist ook het geval bij Violette Morris.

In de eerste wereldoorlog bestuurde Morris een ambulance aan het front in Verdun. Mogelijk kreeg ze daar al een hekel aan deserteurs en Franse soldaten met slappe knieën die voor elk wissewasje naar de dokter gingen. Later zou ze zeggen dat Frankrijk volkomen gefemineerd was en dat was geen compliment, zeker niet voor de Franse mannen. Aan het begin van deze oorlog trouwde ze met de Cyprioot en boekenverzamelaar Philippe Gouraud waarvan ze in 1923 scheidde. Naar verluidt, zou hij haar betrappt hebben tijdens een lesbische orgie bij hun thuis. Morris was openlijk lesbisch. De fotograaf Brassai fotografeerde haar samen met een vriendin in een Parijs café. Violette liet zich graag voorstaan op haar lesbische levenswandel. Voor veel sportbonden was dit echter ontoelaatbaar, omdat ze daarmee volgens de bonden de sport grote morele schade toebreacht.

Het dragen van broeken door vrouwen is in Frankrijk verboden. De wet stamt uit 1799 en is nooit uit het wetboek verdwenen. Rond de eeuwwisseling van de 19^e naar de 20ste eeuw is het wel toegestaan om paard en fiets te rijden met een broek. In andere gevallen moet je naar het politiebureau om toestemming te vragen je als man te kleden. Nu zou geen politieagent het in zijn hoofd zou halen een vrouw met een broek te bekeuren, maar in Violette's tijd golden andere waarden. De Fédération Féminine Sportive de France (FFSF) stond dus niet toe dat ze naar Amsterdam zou gaan vanwege haar 'travestie'. Violette spande een civiele procedure aan tegen de bond en eiste een schadevergoeding van 100.000 francs. Het proces trok veel belangstelling ook in ons land haalde het de kranten. De rechter stelde haar met het wetboek in de hand in het ongelijk en meende zelfs in zijn vonnis te moeten opmerken dat Violette een schande was voor de Republiek. Gelaten reageerde Violette dat ze nu haar vliegbrevet zou gaan halen, omdat het alleen in het Franse luchtruim was toegestaan een broek te dragen.

Mogelijk was het meest schokkende aan haar, dat ze haar vrouwzijn radicaal afwees. Ze onderstreepte dit door beide borsten zonder medische noodzaak af te laten zetten. Ook dit werd een schandaal in de Franse pers. Volgens velen deed ze dit om beter in haar racewagen te passen, maar het afwijzen van fysiek vrouwelijke aspecten zal beslist ook een rol gespeeld hebben in haar besluit. Hoe dan ook verklaarde ze in Times Magazine dat ze haar borsten 'onder de guillotine' had gelegd omdat sport haar leven was: *Sport is my life!* Daar kwamen geen borsten aan te pas.

Ze kleepte zich voortaan altijd in een driedelig kostuum en liet haar haar naar de mode van Coco Chanel mannelijk kort knippen. Het waren de roaring twenties, ook in Parijs, en vele vrouwen lieten hun haar kort knippen. De *garçonne*, de jongensachtige vrouw met de *Bob* was in de mode. Violette was ook een kind van haar tijd. Maar in tegenstelling tot de *flapper girls* droeg Violette altijd haar broeken. Daarbij rookte Morris drie pakjes sigaretten per dag. Op bijna elke foto van Violette bungelt een sigaret in haar mond.

Racewagens

Sleutelen deed ze al sinds haar tiende aan fietsen, dus ook een motor en racewagen waren haar later wel toevertrouwd. Morris stapte het autoracecircuit in in een Benjamin 750cc cyclecar, een wagen die het midden houdt tussen een auto en een motor/brommer. Ze krijgt de kans reclame te maken voor dit type racevoertuig. Violette Morris koopt in de jaren twintig een Donnet racewagen. Tegen haar mecaniciens gedraagt

ze zich volgens de getuigenissen uiterst autoritair: ze blaft haar orders en vloekt daarbij continu. In 1927 wint ze de Bol d'Or nadat ze 24 uur alleen (!) achter het stuur had gezeten. De Paris-Pyreneën-Parijsrace wint ze als vrouw in een veld van mannelijke coureurs. Maar ook nu schorst la Fédération Féminine du Sport Automobile haar in 1929 vanwege haar 'travestie'. De economische crisis maakt een eind aan haar aspiratie. Morris begint dan een winkel in racewag onderdelen in Parijs. Ze verkoopt deze winkel uiteindelijk in 1934 om vervolgens een korte zangloopbaan na te streven. In 1936 fotografeert men haar nog samen met Josephine Baker in een racewagen. Beide dames zouden in de oorlog gaan spionneren. Baker stond aan de goede kant.

Van rose naar bruin

In de jaren 30 is Morris vaak in Duitsland te vinden, omdat sporten daar wel toegestaan is voor haar. In 1935 krijgt ze verkering met race-collega en journaliste Gertrude Hannecker. Hannecker recruteerde spionnen voor de nazis's. Zo komt Morris in Duitsland in aanraking met spionage en extreem rechts. Al eerder heeft ze in een interview in 1930 verklaard dat Frankrijk een natie is van kleine mannetjes die het niet waard zijn te overleven. Ze zullen met uitzondering van la Morris zelf tot slaven worden gemaakt. Ideologisch stond ze aan de kant van de antisemitische Pétain en de nazi's, wat ook wel blijkt uit haar stelling dat de Franse samenleving ten onder zou gaan aan een Joods-maçonnieke samenzwering. Deze visie was overigens vrij populair in Frankrijk en ontstaan tijdens de spraakmakende Dreyfus-affaire waarbij tegenstanders ervan uit

gingen dat vrijmetselaars de Jood Dreyfus in bescherming namen. *Judeo-maçonnerie* was een scheldwoord in de tijd waarin Violette Morris opgroeide.

In 1936, als haar sportloopbaan al lang te einde is, is Morris tot verbazing van vele Fransen Hitlers eregast bij de Olympische Spelen in Berlijn. Ze zit bij Hitler in de loge. Voor Morris geen verrassing want haar partner Hannecker werkzaam voor de Sicherheitsdienst had Violette gerecruteerd voor spionage, hoewel de nazi's homoseksualiteit afwezen. Ze kwam kennelijk van pas. Ze was er helemaal klaar voor. Het begint met spionage in Parijs voor de nazi's: zo onthult ze bouwtekeningen van de Maginot Linie en van Franse Somua S35-tanks. Geen wonder dus dat de ex-topsporter in de ereloge van Hitler mag plaatsnemen in het Olympisch Stadion in Berlijn.

In de oorlog betreft Morris een woonboot op de Seine. In die tijd krijgt ze een nieuwe rol toebedeeld als ze kennis maakt met Karl Oberg hoofd van de SS: Hij stelt haar aan bij de Franse Gestapo – la Carlingue – met als taak om Engelse verzetstrijders, leden van de *Special Operations Executive* uit te schakelen. Verzetstrijders beschouwt Violette als verraders. Overigens heeft ze daar haar evenknie in Nederland, want de Haagse atleet Tinus Osendarp werkte bij het commando Leemhuis die dezelfde opdracht heeft. Osendarp was 'de snelste blanke ter wereld' op de sprint. Osendarp finishte als derde in Berlijn. Bij een raid op verzetstrijders schiet Osendarp een vluchtende verzetstrijder in de rug dood. Osendarp krijgt na de oorlog levenslang, wat uiteindelijk neerkomt op twaalf

jaar gevangenisstraf.

Wat begint met spionage, eindigt met folteren. Om namen los te krijgen van verzetsstrijders, foltert Violette haar gevangenen. Ze krijgt al snel de bijnaam 'de Hyena van de rue des Saussaies' of het 'Hybride Monster'. La Morris blijkt niet alleen een sadist, maar ook seksueel pervers. Zo blijkt uit een van de getuigenissen:

One Resistance member, Suzanne Leverrier, remembered her questioning by Violette as horrific. She was detained and taken to the rue des Saussaies for questioning, and heard awful screams as she was led upstairs: the first thing I saw, it was a woman entirely nude suspended by her wrists to a big hook set in the ceiling. Her head fell forward on her side like that of Christ on the cross, and her hair masked her face. Her body was covered with red and blue marks [and] criss-crossed with trickles of blood... Violette Morris headed over to the woman and, seizing her by her hair, threw her head back: 'You recognize her?' [she asked Suzanne] Suzanne denied knowing the woman, and thus provoked Morris's anger towards the suspended woman. Suzanne remembered watching the scene: "I was petrified, terrorized, I was shaken by a nervous trembling... La Morris was enraged, she alternated the bursts of blows with burnings with a lighter."

Haar geliefde werktuig was de gasbrander. Veel van haar slachtoffers kwamen, nadat ze buiten bewustzijn geraakt waren, naakt bij op de sofa van Violette Morris. Morris was een sadistische, seksueel geperverteerde vrouw. Het was duidelijk dat het Franse verzet haar zo snel mogelijk wilde liquideren. Ze werd in Londen ter dood veroordeeld.

Op 26 april 1944 is Violette Morris in Normandië in haar Traction Avant op stap met vrienden. Le Maquis, het Franse verzet organiseert speciaal voor haar een wegomleiding. Op een stil landweggetje bij Beuzeville-le-Pin openen *les maquisards* het vuur op de wagen en de inzittenden. De drie vrienden, allen

collaborateurs komen direct om het leven. Morris is weliswaar geraakt maar kan zich nog in een greppel laten rollen. Maar voordat zij in staat is zelf het vuur te openen, wordt ze doorzeefd met kogels. Haar reflexen waren niet meer snel genoeg. Omdat niemand haar lichaam opeist, is ze naamloos, 51 jaar oud in een algemeen graf begraven in Normandië.

Hedendaagse sportliefhebbers en organisaties voor holebi's proberen op de een of andere manier La Morris alsnog in hun armen te sluiten. Het is ook lastig je voor te stellen dat een topsporter of openlijke lesbienne in staat is een perverse en gewetenloze oorlogsmisdadiger te worden. Maar je kunt haar alleen in je armen sluiten als je historische gegevens verzwijgt. En dat gebeurt helaas dus ook regelmatig. Toch is het ook goed om haar sportprestaties en haar moed om zich openlijk als lesbienne te manifesteren in herinnering te houden.